Amerikaanse vogelkers in de Amsterdamse Waterleidingduinen

Kartering 2016 en vergelijking met eerdere jaren

G&G-rapport 2016-40

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Amerikaanse vogelkers in de Amsterdamse Waterleidingduinen

Kartering 2016 en vergelijking met eerdere jaren

B.W.J. Oosterbaan

2016

Opdrachtgever

Waternet

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-rapport 2016-40

1

Versie	Datum
Concept	21-10-2016
Eindrapport	28-11-2016

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-rapport 2016-40

Inhoudsopgave

1 Inleiding 6

2 Methode 7

2.1 Amerikaanse vogelkers 7

2.2 Overige exoten 9

3 Resultaten 11

3.1 Bedekking 11

3.2 Hoogte 12

3.3 Overige exoten 13

4 Conclusie en discussie 16

4.1 Conclusies 16

4.2 Discussie 16

4.3 Aanbevelingen 19

5 Literatuur 21

6 Bijlagen 22

1 Inleiding

Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) is een invasieve exoot in Nederland. De afgelopen twintig jaar heeft hij zich enorm uitgebreid in de duinen. Door zijn snelle groei verdringt hij de duineigen vegetaties en vormt hij een bedreiging voor de instandhoudingsdoelen van het Natura2000 gebied Kennemerland-Zuid (gebiedsnummer 88). Vooral de habitattypen H2160 (Duindoornstruwelen), H2130A en H2130B (kalkrijke respectievelijk kalkarme duingraslanden) worden aangetast.

In 2004 is een eerste integrale kartering van Amerikaanse vogelkers in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) gedaan (OOSTERBAAN, 2004). In 2006 is alleen de middenzone van de AWD gekarteerd (OOSTERBAAN *ET AL.*, 2006), vooral om te registreren hoe snel de uitbreiding ging en of getroffen maatregelen werkten. In 2008 is weer een kartering van het gehele duin gedaan (OOSTERBAAN & ESSELAAR, 2008), evenals in 2012 (OOSTERBAAN, 2012). De afgelopen 12 jaar is veel beheer uitgevoerd. Vrijwilligers hebben bomen gezaagd en struiken getrokken, door aannemers is gemaaid, geplagd, gesprageld, grotere bomen zijn gezaagd en gerooid, en op uitgebreide schaal heeft begrazing met schapen en runderen plaatsgevonden. Het huidige rapport beoogt een overzicht te geven hoe het met de verspreiding en dichtheid van de Amerikaanse vogelkers in de AWD is gesteld na uitvoering van alle beheeringrepen. Tevens wordt een vergelijking met eerdere karteringen gemaakt om te analyseren of het uitgevoerde beheer effectief geweest is.

Evenals in 2012 zijn ook overige exoten gekarteerd. Het gaat hier om soorten die nog geen direct probleem zijn, maar dat wel in de toekomst zouden kunnen worden. Het doel van deze extra kartering is om inzicht te krijgen in welke exoten in de AWD groeien en wat hun verspreiding is. Tevens kunnen dan gerichte maatregelen worden getroffen om uitbreiding tegen te gaan.

2 Methode

2.1 Amerikaanse vogelkers

Om de vergelijkbaarheid te garanderen is in 2016 exact dezelfde methode aangehouden als in voorgaande jaren.

De gehele AWD is gekarteerd op het voorkomen van Amerikaanse vogelkers. Er wordt per hectare een schatting van de bedekking en van de hoogte gemaakt.

De bedekking is volgens onderstaande tabel geschat. Bij de bedekking is de totale bedekking van Amerikaanse vogelkers geschat, alsof er van bovenaf op wordt gekeken. Kiemplanten, struiken en bomen worden samen genomen en niet afzonderlijk geschat.

Tabel 1.
Bedekkingsschaal.

Bedekkingsklasse	Aantal	Percentage
0	0	0
r	1 of 2	<1
p	3-10	<1
a	11-50	<1
m1	>50	<1
m2	>50	1-3
m4	>50	3-5
1-	n.v.t.	5-10
1+	n.v.t.	10-15
2	n.v.t.	15-25
3	n.v.t.	25-35
4	n.v.t.	35-45
5	n.v.t.	45-55
6	n.v.t.	55-65
7	n.v.t.	65-75
8	n.v.t.	75-85
9	n.v.t.	85-100

De gebruikte hoogteklassen staan in Tabel 2. Voor de hoogte is gekozen voor een eenvoudige indeling.

Tabel 2.
Hoogteklassen.

Klasse	Hoogte (meter)	Omschrijving
1	<0.50	Kiemplanten, kruidlaag
2	>0.50 en <1.50	Lage struiken
3	>1.50	Hoge struiken, bomen

Hoogteklasse 1 bestaat uit kiemplanten die door muizen en konijnen kunnen worden begraasd. Klasse 2 is de lage struiklaag en kan door Reeën, Damherten, runderen en schapen nog worden aangepakt. Boven de 1.50 meter zijn de meeste struiken ontsnapt aan de begrazing en kunnen ze vrij uitgroeien tot hoge struiken of bomen die voor nieuwe zaadinput kunnen zorgen.

Voor de hoogte is de hoogste laag gekozen die voorkomt binnen de hectare. Zodra er meerdere struiken boven de 1.50 meter in een hectare staan, wordt de hoogteklasse 3, ongeacht het aantal of de

bedekking van de voorkomende kiemplanten. Dit is gedaan omdat enkele besdragende struiken een groter toekomstig effect op de omgeving hebben (zij vormen een zaadbron), dan alleen kiemplanten (die grotendeels zullen afsterven). Over het algemeen geldt dat wanneer een hogere klasse is toegekend, ook de lagere klassen aanwezig zijn.

Dit jaar zijn voor het eerst grotere exemplaren Amerikaanse vogelkers, die als zaadbron zouden kunnen dienen, op locatie gekarteerd. Hierbij is ook een schatting van de oppervlakte aangegeven. Met deze gegevens kan de beheerder gericht de laatste grote struiken en bomen opzoeken en verwijderen.

Figuur 1.
Omgrenzing kartering AWD in 2016.

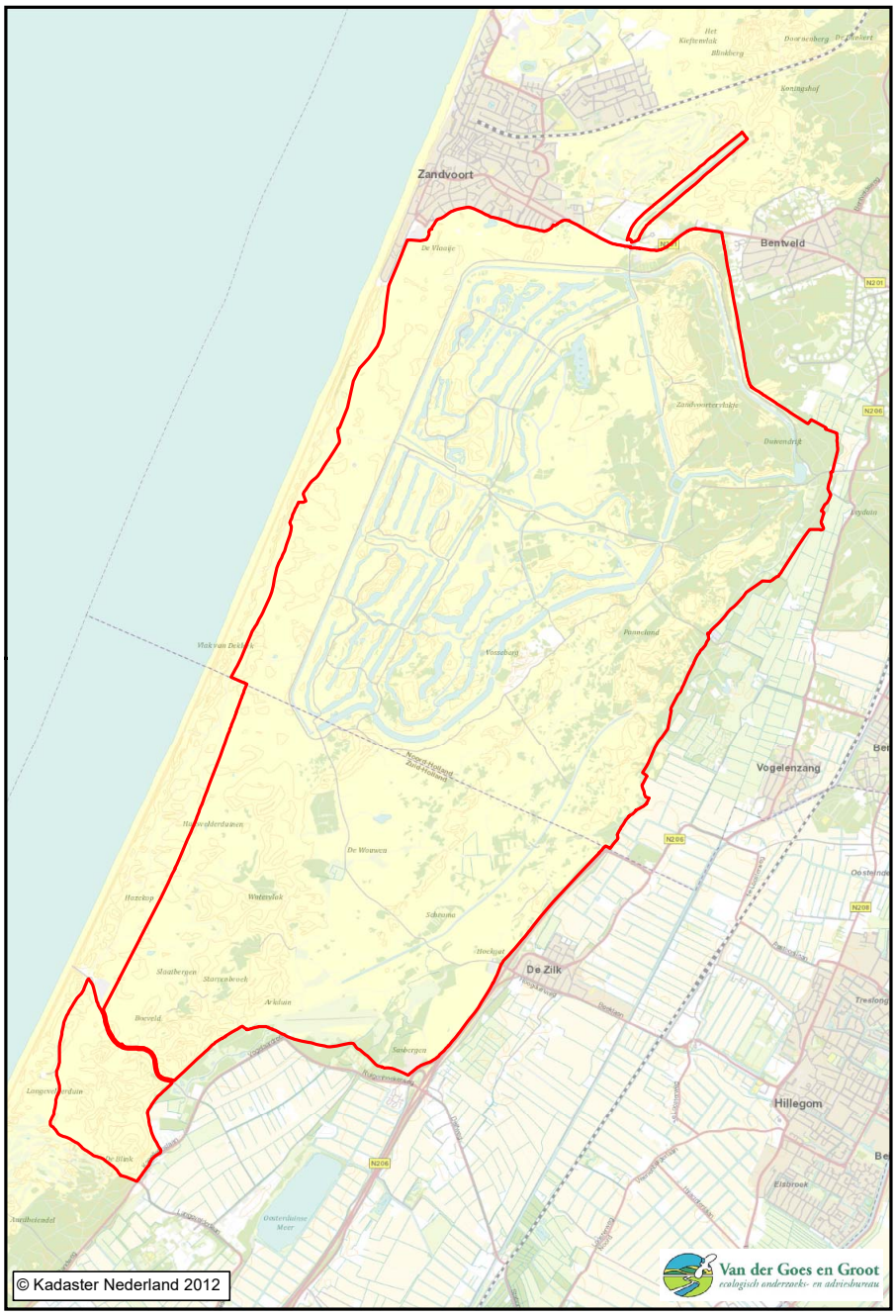

In totaal zijn 3557 hectarehokken gekarteerd in de AWD (zie Figuur 1). In de grenshokken aan de rand van het gebied is alleen de oppervlakte gekarteerd die in eigendom is van Waternet. Het totale gekarteerde oppervlak is daardoor kleiner, namelijk ruim 3374 hectare.

Omdat in de nazomer van 2016 in de Zuidduinen en een deel van Mikwel beheermaatregelen waren gepland zijn deze delen gekarteerd van 10 tot 12 mei. Ook bij het Boogkanaal zouden beheeringrepen plaatsvinden, daar is op 29 juli gekarteerd. Hierdoor is de situatie vastgelegd ná de ingrepen met het LIFE+ project "Amsterdam Dunes , Source for Nature" en vóór de ingrepen die vanuit PAS (Programma Aanpak Stikstof) zouden worden uitgevoerd. De rest van de AWD, inclusief De Blink, is van 31 augustus tot 6 oktober gekarteerd.

De kartering is uitgevoerd door Frank van Groen, Lisanne van Willigen, Rozemarijn Sikkes, Ruud Brouwer, Maarten Langbroek en Stephan van Berkel. Coördinatie en uitwerking zijn gedaan door Bernard Oosterbaan.

2.2 Overige exoten

Alle overige exoten zijn met gps op locatie gekarteerd. De soortenlijst van 2012 is als leidraad gebruikt en aangevuld met nieuwe soorten. Locaties van exoten die in 2012 zijn gevonden zijn opnieuw bezocht en nogmaals gekarteerd. Ook in 2016 is afgesproken dat boomsoorten alleen dan worden gekarteerd als ze in het open duin staan.

Karmozijnbes langs Duindoornstruweel.

Bij alle waarnemingen is een inschatting van de oppervlakte gemaakt. Hiermee kan de beheerder een indruk krijgen van de hoeveelheid werk die moet worden gedaan om de exoten te verwijderen.

3 Resultaten

3.1 Bedekking

Een frequentiediagram met gecombineerde bedekkingsklassen staat in Figuur 2. Duidelijk is te zien dat het aantal hectaren waar in 2016 helemaal geen Amerikaanse vogelkers is aangetroffen verdubbeld is ten opzichte van 2012. In totaal gaat dit om bijna 85% van de gehele AWD. Hectaren waar weinig staat (bedekkingsklasse r, p en a) nemen steeds verder af. Er zijn niet veel hectaren waar nog veel Amerikaanse vogelkers aanwezig is (klasse m1, m2, m4 en 1-). En er is zelfs geen enkele hectarehok meer waar de bedekking van Amerikaanse vogelkers boven de 10% komt.

De figuren met de verspreiding en bedekkingen van Amerikaanse vogelkers in de AWD staan in Bijlage 1. De eerste figuur geeft de uitgebreide schaal weer waarmee Amerikaanse vogelkers in het veld is opgenomen. De tweede figuur heeft een eenvoudige schaal, dezelfde die in Figuur 2 is gebruikt.

Amerikaanse vogelkers is voornamelijk nog aanwezig binnen uitgerasterde plekken. Dit zijn bijvoorbeeld het Boogkanaal, waar nu de hoogste bedekkingen voorkomen. Ook in de Zuidduinen en in een stuk buiten het raster van de AWD ten zuiden van de Oase komt nog redelijk veel Amerikaanse vogelkers voor. Andere opvallende gebieden zijn de naaldbossen in het noordoosten, waar wel beheer is gepleegd maar in de ondergroei nog steeds Amerikaanse vogelkers is te vinden. Ook springen de gebieden eruit waar heel recent in de winter van 2015-2016 beheer heeft plaatsgevonden, zoals het Renbaanveld, het Middenveld en richting zuid op het Eiland van Rolvers. Gebieden die langer geleden beheerd zijn, zoals het centrale zuidelijke deel van de AWD, zijn vrijwel vrij van Amerikaanse vogelkers.

Figuur 2.
Aantal hectarehokken per gecombineerde bedekkingsklasse per jaar.

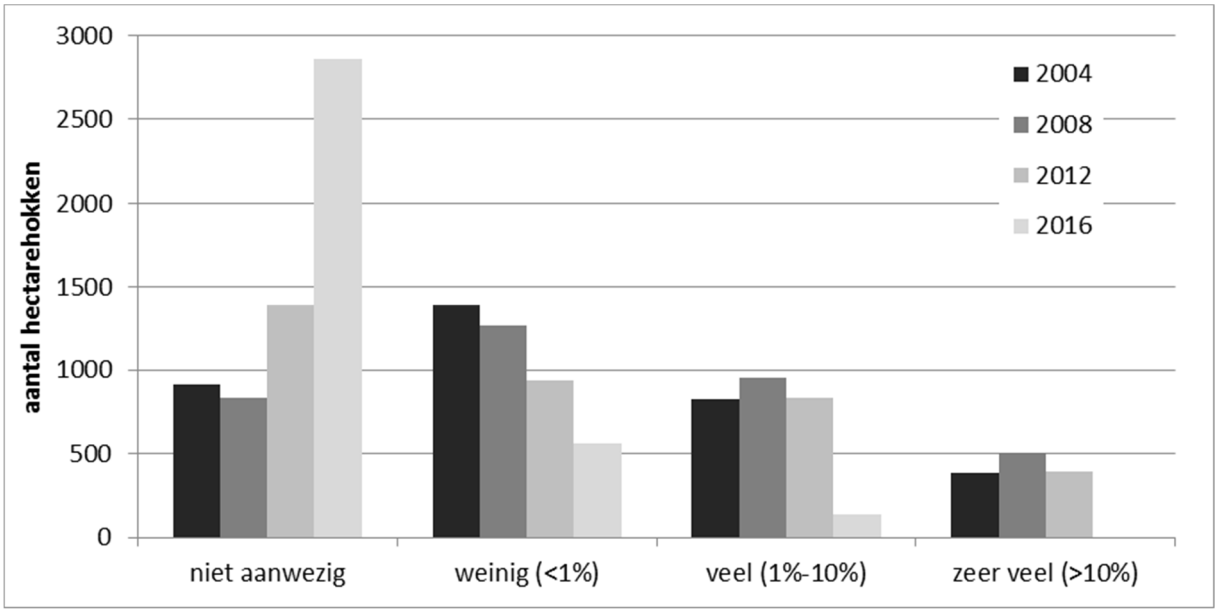

In de verschilkaarten in Bijlage 4 is zeer overtuigend te zien dat Amerikaanse vogelkers over de gehele AWD is afgenomen. Dit is het geval over de laatste vier jaar, maar ook over de gehele periode vanaf 2004. De enige plekken waar een toename is te zien, liggen buiten de rasters van de AWD. Dit zijn de Zuidduinen en het Boogkanaal, waarbij bij de laatste moet worden opgemerkt dat deze in 2004 niet is geïnventariseerd, terwijl er wel al enige exemplaren voorkwamen. Lichte toenamen in het zuiden van de AWD zijn gebaseerd op toevallige vondsten met lage bedekkingen. Alleen bij het Zilkerduinpad is een reële toename te zien binnen een exclosure, waarin een grote struik staat.

3.2 Hoogte

In Figuur 3 staat een frequentiediagram van de verschillende hoogteklassen. Ook hier is te zien dat het aandeel hoge struiken en bomen sterk is afgenomen.

Een weergave van de verspreiding van de verschillende hoogteklassen per hectare staat in Bijlage 2. Verspreid over de AWD komen hier en daar nog hoge Amerikaanse vogelkers voor. Dit zijn exemplaren die ontsnapt zijn aan de begrazing en aan het beheer. De hogere struiken en bomen, waarvan verwacht wordt dat ze een zaadbron vormen, zijn dit jaar voor het eerst op locatie gestipt. De resultaten staan in Bijlage 3. De grootte van de stip zegt iets over de oppervlakte die dat exemplaar bedekt. Vanzelfsprekend komt deze kaart sterk overeen met de hoogtekaart. De meeste grote exemplaren staan op moeilijk bereikbare plekken langs geulen in de infiltratiegebieden. In totaal is van 377 exemplaren de locatie vastgelegd. Een grove schatting van de oppervlakte is 1762 m^2.

Figuur 3.
Aantal hectarehokken per hoogteklasse per jaar.

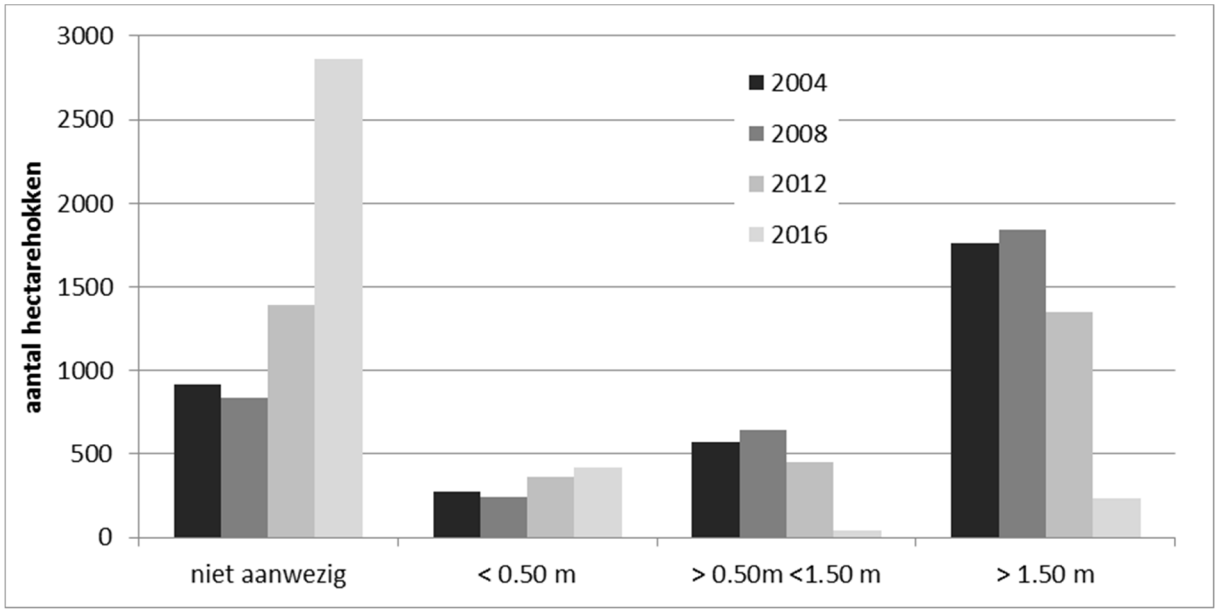

3.3 Overige exoten

Alle andere aangetroffen exoten zijn op locatie gestipt. In Bijlage 5 staan de verspreidingskaarten gegroepeerd naar boom, struik of kruid. Verspreid over de gehele AWD zijn exoten waargenomen met een nadruk op landschappelijke beplanting langs watergangen en langs de noord- en zuidrand van de AWD (respectievelijk in de Zuid-duinen en de oostkant van De Blink). In onderstaande tabel zijn de aantallen en de bedekte oppervlakte in m^2 weergegeven. Ook de aantallen exoten van 2012 staan er in. Deze oude locaties zijn gericht opgezocht, om te kijken of de exemplaren nog aanwezig waren.

Tabel 3.
Aantallen en oppervlakte overige exoten

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Aantal 2012	Aantal 2016	Opp. m^2
Bomen				
Acer negundo	Vederesdoorn		1	10
Acer platanoides	Noorse esdoorn		1	1
Acer pseudoplatanus	Gewone esdoorn	101	290	30954
Ailanthus altissima	Hemelboom	2	1	30
Picea abies	Fijnspar		2	21
Pinus mugo	Bergden		27	465
Pinus nigra	Zwarte den	11	38	26663
Populus alba	Witte abeel	26	91	11110
Populus balsamifera	Ontariopopulier		1	20
Populus canadensis	Canadapopulier	2	53	6841
Populus nigra	Zwarte populier		3	122
Populus spec.	Populier spec.	52		
Populus x canescens	Grauwe abeel	90	98	4011
Pseudotsuga menziesii	Douglasspar		4	310
Quercus rubra	Amerikaanse eik		6	295
Robinia pseudacacia	Robinia		83	6022
Struiken				
Berberis aquifolium	Mahonie	12	8	39
Chaenomeles japonica	Japanse sierkwee		1	6
Colutea arborescens	Blazenstruik	1		
Cotoneaster spec.	Cotoneaster	5	6	10
Elaeagnus multiflora	Zilverwilg	1	1	4
Juniperus communis	Jeneverbes		1	1
Philadelphus coronarius	Welriekende jasmijn		4	22
Ribes odoratum	Gele ribes		2	21
Ribes sanguineum	Rode ribes		1	1
Rosa rugosa	Rimpelroos	14	31	2356
Symphoricarpos albus	Sneeuwbes	2	10	303
Symphoricarpos spec.	Sneeuwbes		1	2
Syringa vulgaris	Sering	7	26	429
Tamarix gallica	Franse tamarisk		1	5
Kruiden				
Ambrosia artemisiifolia	Alsemambrosia	4		
Datura stramonium var. tatula	Doornappel	36	322	1728
Fallopia baldschuanica	Chinese bruidsluier	2	8	93
Heracleum mantegazzianum	Reuzenberenklauw	4	3	92
Impatiens glandulifera	Reuzenbalsemien	16	17	1832
Parthenocissus inserta	Valse wingerd	3	4	54
Phytolacca esculenta	Oosterse karmozijnbes		4	6
Totaal		**326**	**792**	**90074**

In 2016 is systematischer naar andere exoten gekeken, waardoor de aantallen tussen de jaren niet goed vergelijkbaar zijn.

De meeste boomvormige soorten zijn alleen dan gekarteerd indien ze buiten het bos staan. Ook hier geldt weer dat het vooral om zaadbronnen gaat, die een bedreiging voor duingrasland of duinstruweel kunnen vormen. Langs kanalen zijn niet consequent alle boomsoorten gestipt. Grauwe abeel (*Populus x canescens*) is voornamelijk in Mikwel gestipt, omdat daar een project start om verstuivingen een kans te geven. De meest invasieve soort van de boomvormige exoten is de Hemelboom (*Ailanthus altissima*). Na 2012 is deze zo goed als verwijderd nabij ingang Oase, maar één boom staat nog op het eilandje in de toevoersloot. Overige boomsoorten zijn minder invasief en in die zin minder problematisch. Hierbij dient per soort en per locatie een afweging te worden gemaakt naar de mate van negatieve invloed op met name duingrasland en duinstruweel en de natuur- en of recreatieve waarde. Populieren bieden bijvoorbeeld veel nestholtes voor vogels, vleermuizen en Boommarters, vooral als ze oud worden en instorten.

Bij de struikvormige exoten zitten enkele invasieve soorten. Rimpelroos (*Rosa rugosa*) is in veel duinterreinen een probleem. Relatief lage aantallen zijn nu aanwezig in de AWD, voornamelijk in de Zuidduinen. De grootste groeiplaats ligt echter aan de oostkant van De Blink. Mahonie (*Berberis aquifolium*) en Cotoneaster (*Cotoneaster spec.*) zijn soorten, die bijvoorbeeld in de Kennemerduinen langzaam toenemen. Ze komen in de AWD alleen in het noorden voor, meestal in de ondergroei van naaldbossen. Veel van de plekken van 2012 zijn moeilijker vindbaar, omdat ze door Damherten worden weggevreten.

Enkele kruidachtige exoten zijn gevonden in de AWD. Ook hier vallen de Zuidduinen, De Blink en andere randen van de AWD op. De paarse

Massale opslag van paarse Doornappel op het paardenpad.

Doornappel (*Datura stramonium var. tatula*) komt op allerlei geroerde grond voor en verspreidt zich makkelijk via het paardenpad. Deze tuinplant is vijf jaar geleden opgebracht met zwarte grond en blijkt lastig te verwijderen.

4 Conclusie en discussie

4.1 Conclusies

De conclusies uit het rapport van 2012 kunnen hier in nog sterkere mate worden herhaald:

- Na 2012 is de hoeveelheid Amerikaanse vogelkers sterk afgenomen van 149 hectare naar 2,6 hectare.
- Het intensieve beheer heeft hier sterk aan bijgedragen.
- Ook de (over)begrazing door Damherten heeft geholpen om te voorkomen dat kiemplanten en uitlopers op afgezaagde stronken verder groeien.
- Er zijn nog minimaal 377 exemplaren Amerikaanse vogelkers aanwezig die als zaadbron kunnen dienen en met gericht nabeheer kunnen worden verwijderd.
- Een lijst met andere exoten komt voor in de AWD, maar deze vormen op enkele uitzonderingen na, geen direct gevaar door beperkte invasiviteit. In het exotenbeheerplan dient hierop prioritering voor verwijdering, dan wel keuze voor gecontroleerd laten staan met monitoring, uitgewerkt te worden.

4.2 Discussie

Na jaren intensieve bestrijding lijkt het voorkomen van Amerikaanse vogelkers in de AWD onder controle te zijn. In Figuur 4 is de toe-en afname van Amerikaanse vogelkers gereconstrueerd over de afgelopen 28 jaar. De witte punten op de grafiek zijn gemeten waarden volgend uit de gebiedsdekkende Prunuskarteringen in 2004, 2008, 2012 en 2016. De waarde in 1989 is berekend uit veldwerk-gegevens bij het maken van de Doing-landschappenkaart (EHRENBURG, 1994). De schatting van 11 ha in 1996 is gebaseerd op een analyse op

Figuur 4.
Toe-en afname Amerikaanse vogelkers in de AWD. Witte punten op de grafiek zijn gemeten waarden.

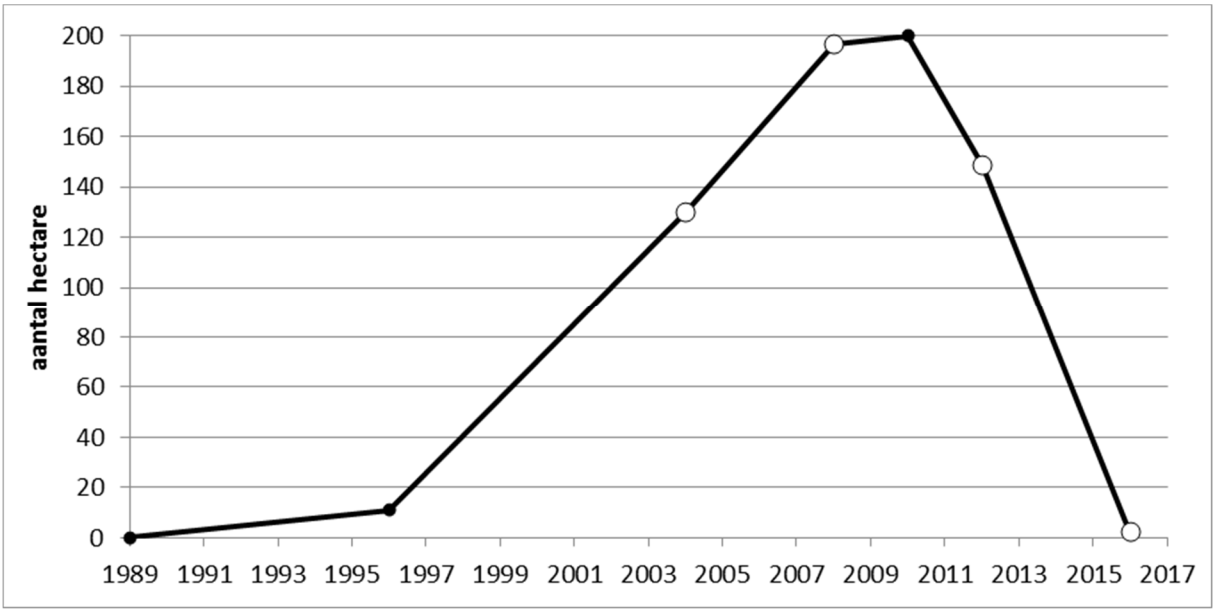

voorkomen en bedekking in opnamen die zijn gebruikt voor de vegetatiekartering van de AWD (VAN TIL & MOURIK, 1999). Beide karteringen zijn gebiedsdekkend uitgevoerd en geven een betrouwbaar beeld van de situatie in die tijd. Groeimetingen aan kiemplanten van Amerikaanse vogelkers, die zijn gedaan van 1998 tot 2002 binnen en buiten exclosures, laten een hoge overleving zien (>90%). Gemiddeld over ruim 60 exemplaren is een verdubbeling in bedekking in een jaar te zien, ook in begraasde proefvlakken. De gemiddelde toename in bedekking over de gehele AWD was tussen 1996 en 2008 zo'n 30% per jaar. Bestrijdingsbeheer is op geringe schaal begonnen na 2004, maar vooral na 2006. In 2008 bleek dat dit grootschalige beheer nog niet de jaarlijkse groei teniet had gedaan (OOSTERBAAN & ESSELAAR, 2008). Dit omslagpunt is waarschijnlijk in 2010 bereikt. Op dat moment was Amerikaanse vogelkers één van de meest algemene soorten in de AWD geworden. Daarna is elk jaar meer verwijderd en omdat er steeds minder zaadbomen waren en nabeheer werd uitgevoerd, kwam er ook minder bij. In de winter van 2015-2016 zijn de laatste haarden met grote Amerikaanse vogelkers verwijderd. Dit is mede te danken aan de cofinanciering die vanuit Europa ontvangen is voor het LIFE+ project "Amsterdam dunes, source for nature).

In 2012 werd reeds geconstateerd dat jonge planten en opslag van Amerikaanse vogelkers ondanks hun giftigheid werden gegeten door Damherten (OOSTERBAAN, 2012). Na 2012 is deze factor door de sterke populatiegroei van Damherten steeds belangrijker geworden. Overal in de AWD is de graasdruk van Damherten zo hoog, dat kiemplanten

Afgezaagde stobbes van Amerikaanse vogelkers krijgen in het overbegraasde duin geen kans om opnieuw uit te lopen.

weinig kans hebben. Dit geldt niet alleen voor Amerikaanse vogelkers, maar voor vrijwel alle planten in het duin. Zelfs in het zuiden van de AWD en De Blink is dit het geval. De karteerders hebben overal gezien dat uitlopende stobbes en opslag zo vaak worden afgevreten dat ze na een paar jaar sterven. In 2006 was juist één van de problemen dat Amerikaanse vogelkers nog zo lang vitaal bleek na afzetten. Stobbes liepen makkelijk uit en vormden in twee jaar alweer een dicht *Prunus*-struweel. Mede daarom is indertijd na afzagen en uittrekken begrazing ingezet en bleek de combinatie van runderen en schapen het meest effectief. Inmiddels is het duin een stuk kaler en opener geworden, mede door allerlei herstelprojecten, en zijn landbouwhuisdieren uit het duin gehaald. Het ziet er, ondanks het geplande afschot van Damherten, niet direct naar uit dat de graasdruk substantieel afneemt in de komende jaren. Het voorkómen van opslag van Amerikaanse vogelkers is dan één van de weinige positieve invloeden van Damherten in het duin. De ontwikkeling van duineigen vegetaties op al die plekken waar herstelbeheer heeft plaatsgehad, zal echter nog een aantal jaar op zich laten wachten. Indien op korte termijn alle Damherten uit de AWD verwijderd zouden worden, moet rekening worden gehouden met een toename van de plantengroei. Hiervan zullen voornamelijk enkele grassen profiteren, maar ook Amerikaanse vogelkers zal weer zijn kans grijpen. De beheerder kan hier echter op tijd op in springen door enerzijds een maaibeheer en anderzijds gericht begrazing in te zetten. Ook het gericht met behulp van vrijwilligers systematisch verwijderen van opslag is een effectieve maatregel. Na alle ingrepen is er anno 2016 vooral tijd nodig voor de duinvegetaties om zich te kunnen herstellen.

4.3 Aanbevelingen

Nu de grote slag in de bestrijding van Amerikaanse vogelkers is gestreden is het belangrijk dat de laatste zaadbronnen binnen de AWD ook worden verwijderd. In de nazomer van 2016 zijn herstel-projecten uitgevoerd in de Zuidduinen en langs het Boogkanaal. Dit zijn de laatste plekken waar nog relatief veel Amerikaanse vogelkers voorkomt. Daarnaast kunnen komende winter de 377 exemplaren gericht worden opgespoord en verwijderd.

Indien het beheer nu wordt gestopt dan krijgt Amerikaanse vogelkers opnieuw de kans zich uit te breiden. De milieuomstandigheden voor kieming en groei zijn nog in ruime mate aanwezig. Verzuring gaat door, evenals de stikstofdepositie. Gemiddeld warmere zomers met meer neerslag geven snelle groeiers een betere kans om uit te breiden. En zodra de begrazing wegvalt kunnen juist deze profiteren.

Buiten de AWD komt Amerikaanse vogelkers nog veel voor. Iedere beheerder probeert op zijn eigen manier en eigen tijdpad Amerikaanse vogelkers te bestrijden. Een gecoördineerde aanpak met collega-beheerders van SBB, NM, Landschap Noord-Holland, Zuid-Hollands Landschap, PWN en de golfclub valt sterk aan te bevelen. Anders is er alleen tijd gewonnen en moet over een jaar of vijf opnieuw een aanzienlijke inspanning worden gepleegd.

Ten aanzien van de andere exoten liggen de prioriteiten bij de bestrijding van Rimpelroos in de Zuidduinen en vooral De Blink, de ene Hemelboom bij de toevoersloot en de Reuzenberenklauw in de Zuidduinen. Enkele andere exoten vertonen nog geen sterk invasief gedrag, maar kunnen met een geringe inspanning worden verwijderd

Binnen exclosures zijn nog struiken Amerikaanse vogelkers te vinden.

omdat het om enkele exemplaren gaat (Sneeuwbes, Chinese bruidsluier, Karmozijnbes, Reuzenbalsemien). Sommige exotische soorten zoals Sering en Welriekende jasmijn, zijn niet invasief en hebben een cultuurhistorisch belang, doordat ze oude bewoning in de duinen aangeven. Bij deze soorten kan terughoudend worden omgegaan met bestrijding maar is waakzaamheid geboden in verband met wijzigende klimaatcondities. In zuid Europa is bijvoorbeeld Sering invasief aanwezig.

De aanbeveling om de vinger aan de pols te houden, zowel wat betreft Amerikaanse vogelkers als wat betreft de overige exoten, blijft staan. Gerichte inventarisatie van exoten op locatie kan voorkomen dat een soort onverwacht uit de hand loopt en er grote inspanning moet worden geleverd om deze te verwijderen. Het leermoment van de Amerikaanse vogelkers is dat het beter is om in een vroeg stadium in te grijpen dan te wachten om te kijken of een exoot zich invasief gedraagt. Voor Amerikaanse vogelkers was veel geld en een enorme beheerinspanning gedurende 12 jaar nodig om de situatie naar een beheersbaar niveau terug te brengen.

5 Literatuur

EHRENBURG, A., 1994. *Landschapskartering van de Amsterdamse Waterleidingduinen, Resultaten van de landschapskartering op vegetatiekundige grondslag volgens Doing.* Gemeentewaterleidingen, Amsterdam.

MEIJDEN, R. VAN DER, 2005. *Heukels' Flora van Nederland.* 23e druk. Groningen.

OOSTERBAAN, B.W.J., 2004. *Amerikaanse vogelkers in de Amsterdamse Waterleidingduinen*. G&G-rapport 2004-31. Van der Goes en Groot, Alkmaar.

OOSTERBAAN, B.W.J., 2012. *Amerikaanse vogelkers in de Amsterdamse Waterleidingduinen*. G&G-rapport 2012-36. Van der Goes en Groot, Alkmaar.

OOSTERBAAN, B.W.J. & J. ESSELAAR, 2008. *Amerikaanse vogelkers in de Amsterdamse Waterleidingduinen, kartering 2008*. G&G-rapport 2008-65. Van der Goes en Groot, Alkmaar.

OOSTERBAAN, B.W.J., J.C.P.M. VAN DE SANDE & E.H.P. LEUSINK, 2006. *Amerikaanse vogelkers in de Amsterdamse Waterleidingduinen, kartering 2006*. G&G-rapport 2006-62. Van der Goes en Groot, Alkmaar.

TIL, M. VAN & J. MOURIK, 1999. *Hieroglyfen van het zand. Vegetatie en landschap van de Amsterdamse Waterleidingduinen.* Gemeentewaterleidingen Amsterdam.

https://awd.waternet.nl/natuurbeheer/43-life-/projectdetails/

6 Bijlagen

Bijlage 1 **Bedekkingskaarten Amerikaanse vogelkers in 2016**
Bijlage 2 **Hoogtekaart Amerikaanse vogelkers in 2016**
Bijlage 3 **Verspreidingskaart Amerikaanse vogelkers**
Bijlage 4 **Verschilkaarten Amerikaanse vogelkers**
Bijlage 5 **Verspreidingskaarten exoten**

Bijlage 1 Bedekkingskaarten Amerikaanse vogelkers in 2016

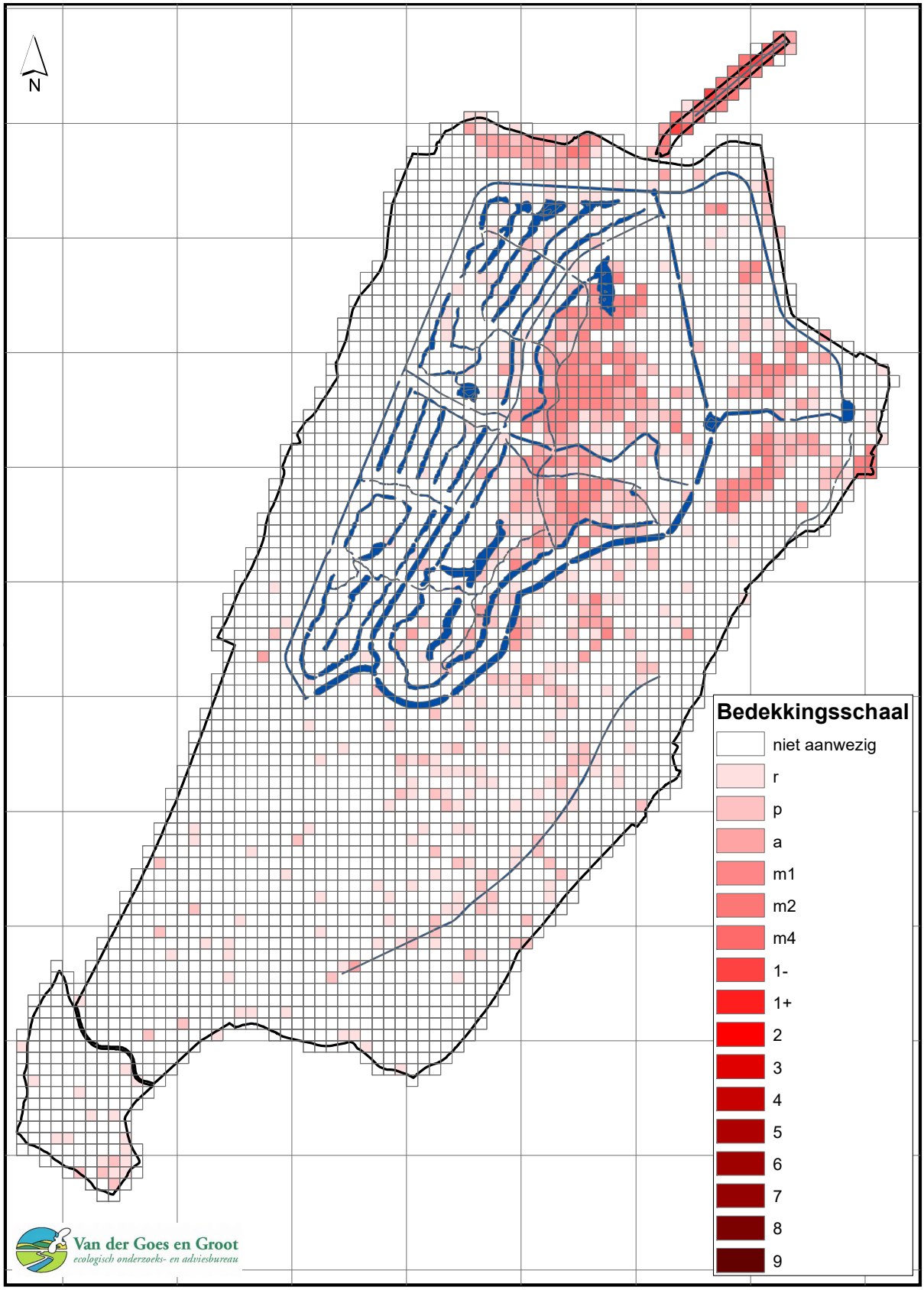

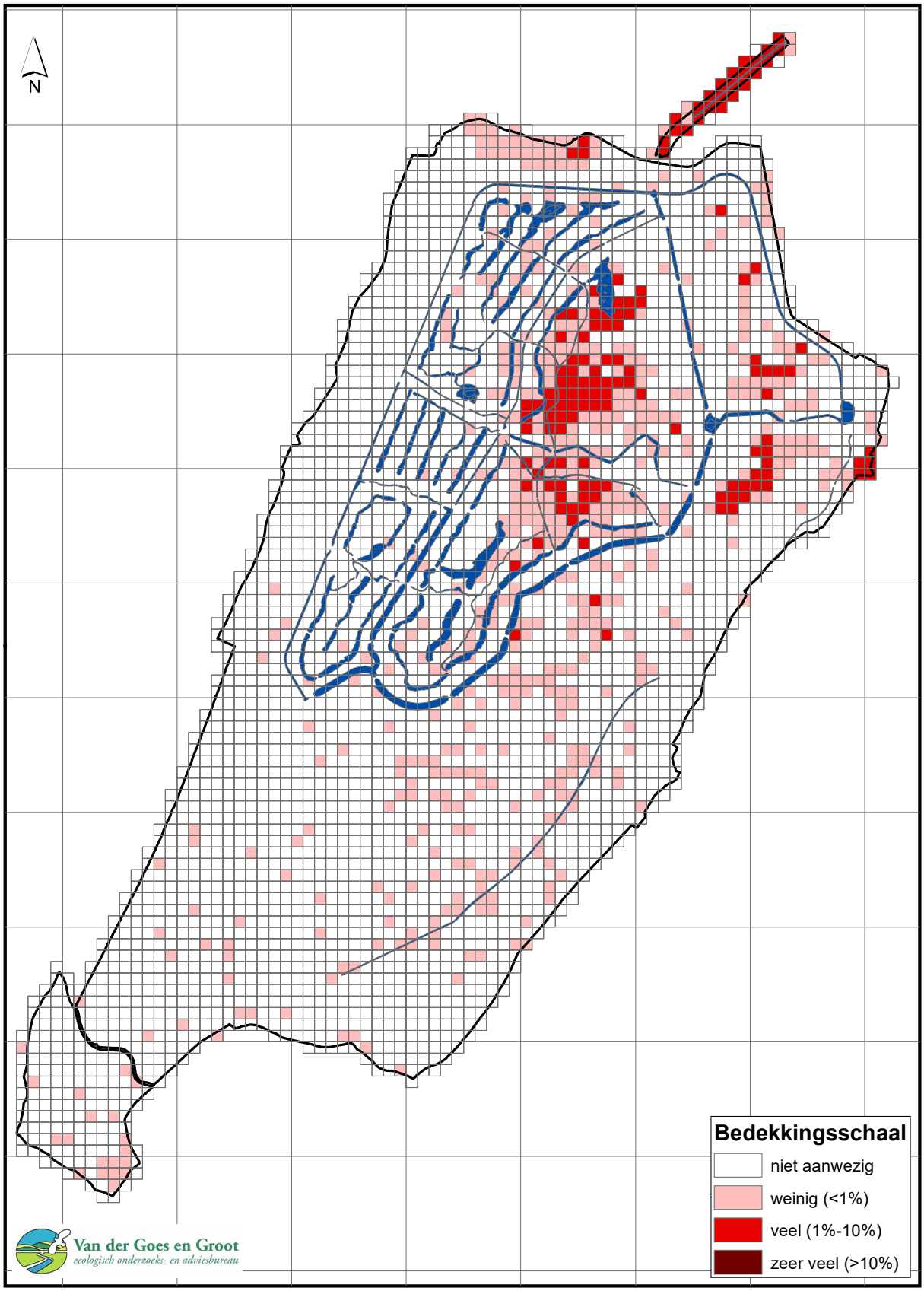
N
Bedekkingsschaal
niet aanwezig
weinig (<1%)
veel (1%-10%)
zeer veel (>10%)
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bijlage 2 Hoogtekaart Amerikaanse vogelkers in 2016

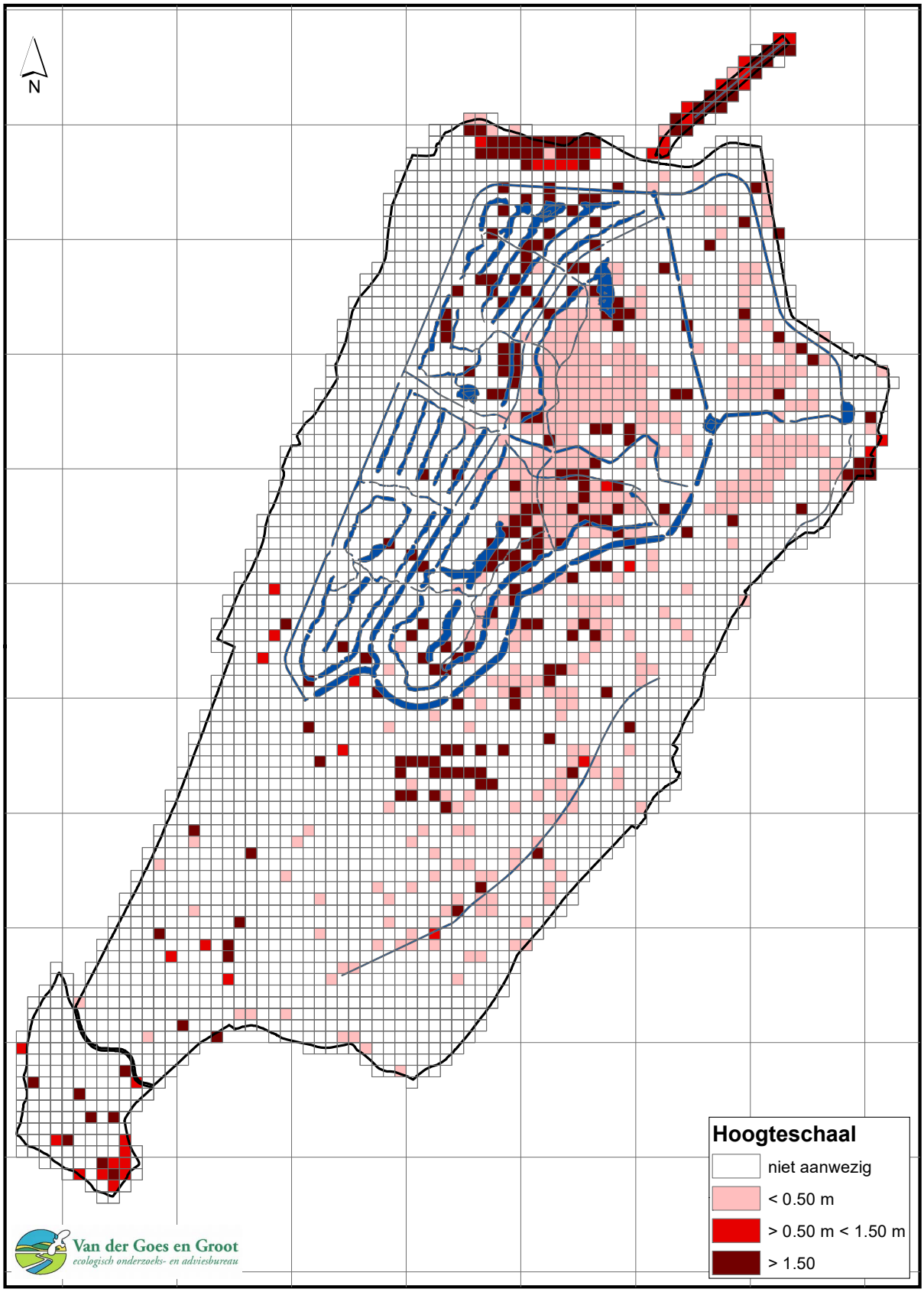

Bijlage 3 Verspreidingskaart Amerikaanse vogelkers

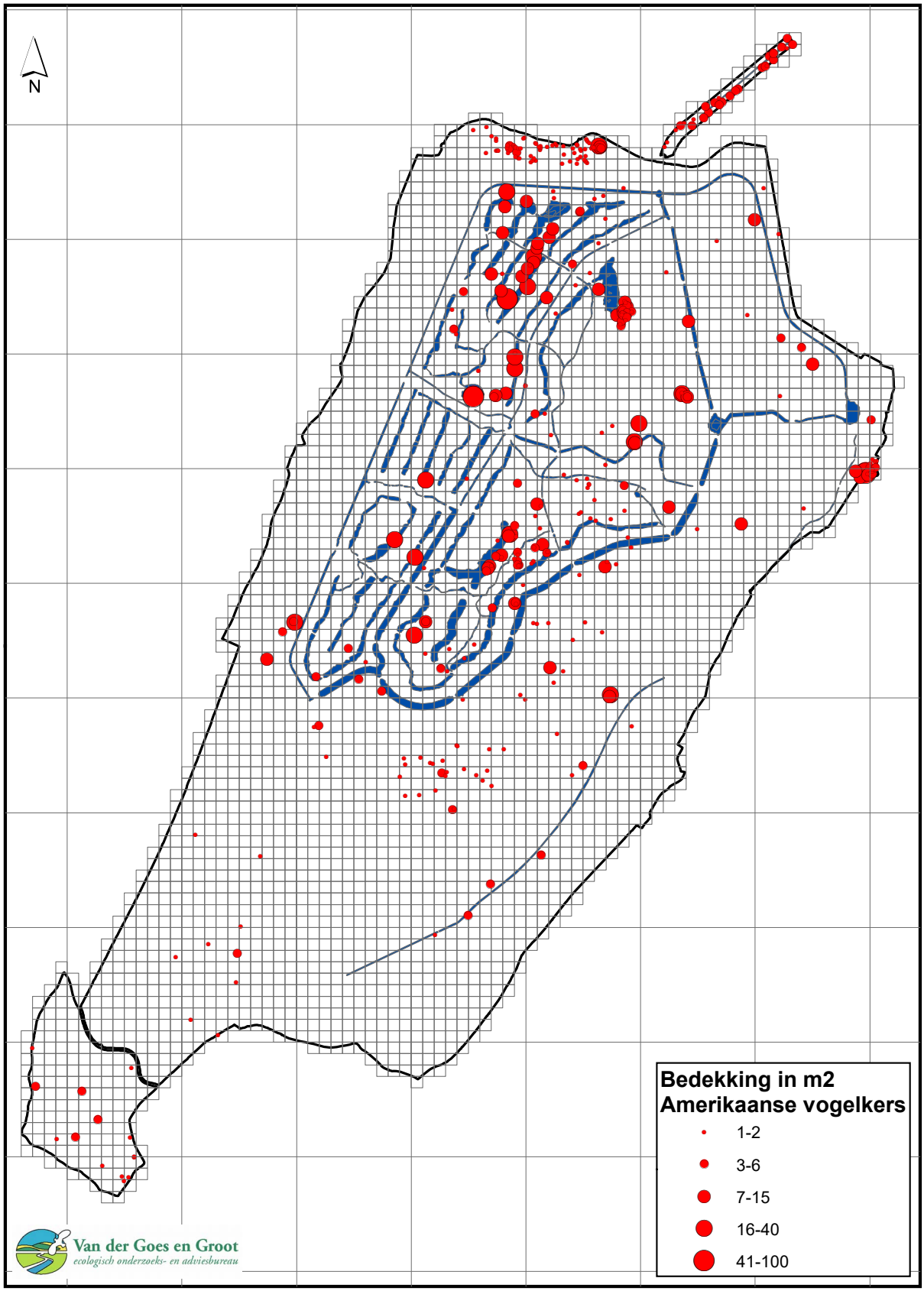

Bijlage 4 Verschilkaarten Amerikaanse vogelkers

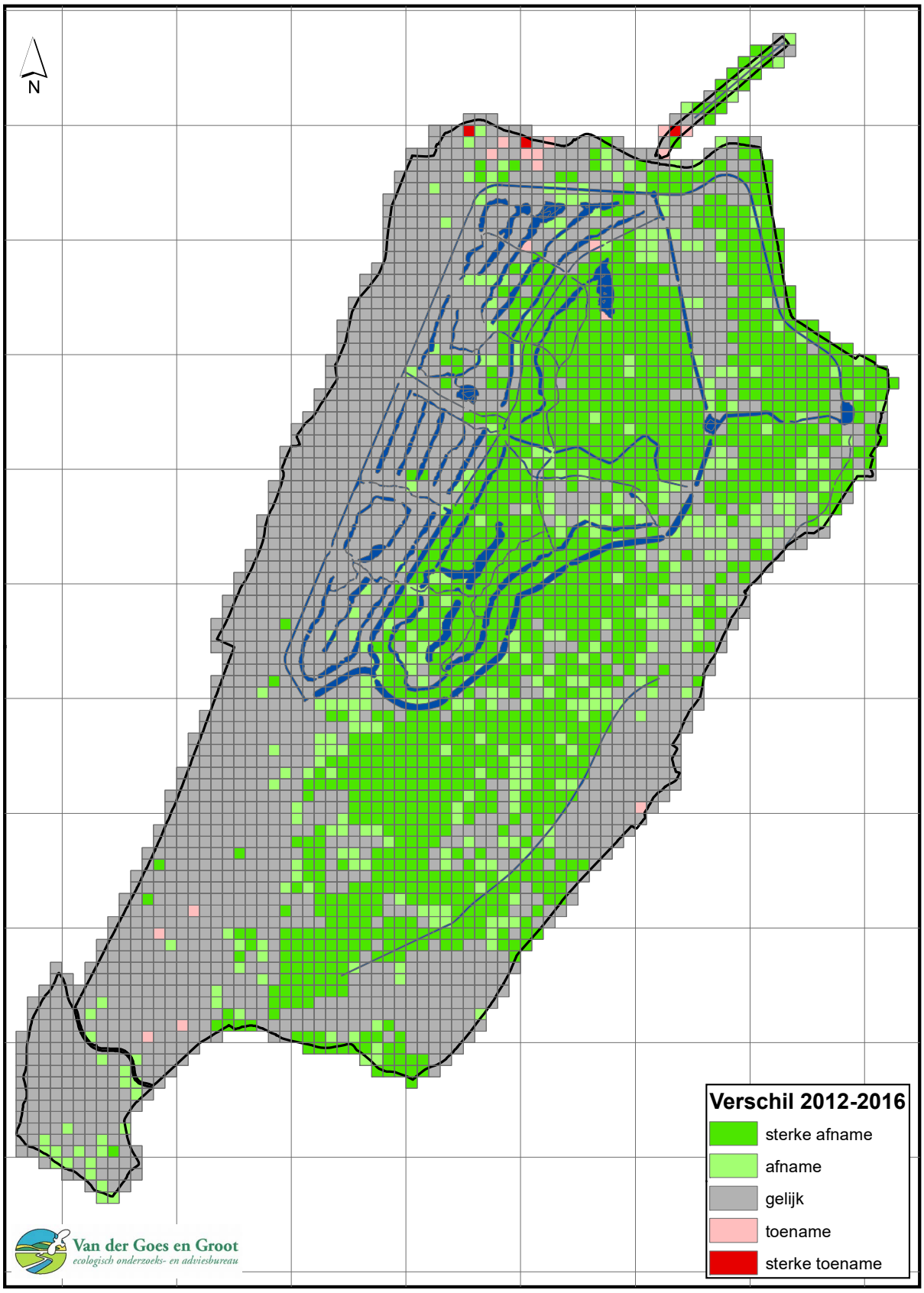

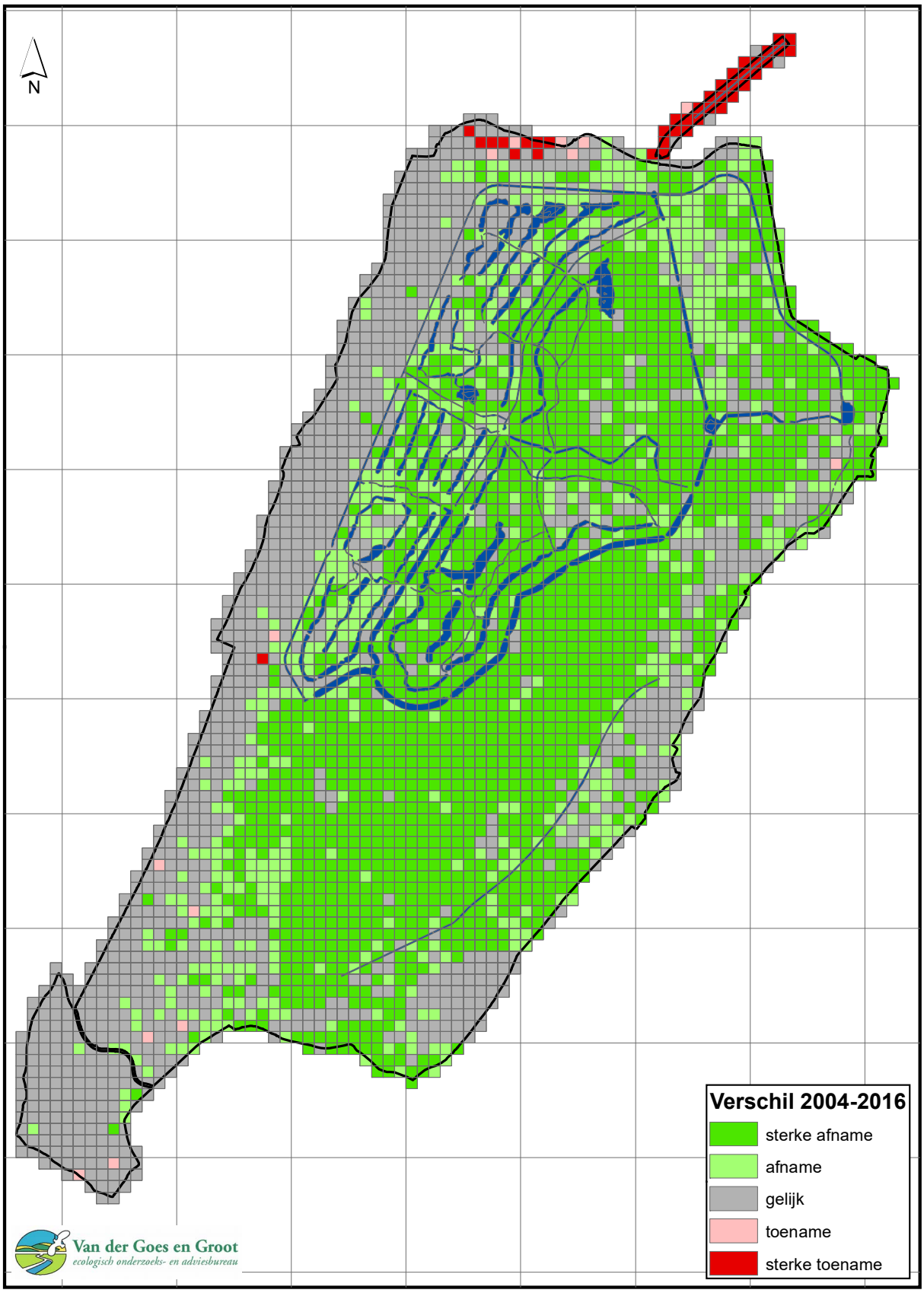
N
Verschil 2004-2016
sterke afname
afname
gelijk
toename
sterke toename
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bijlage 5 Verspreidingskaarten exoten

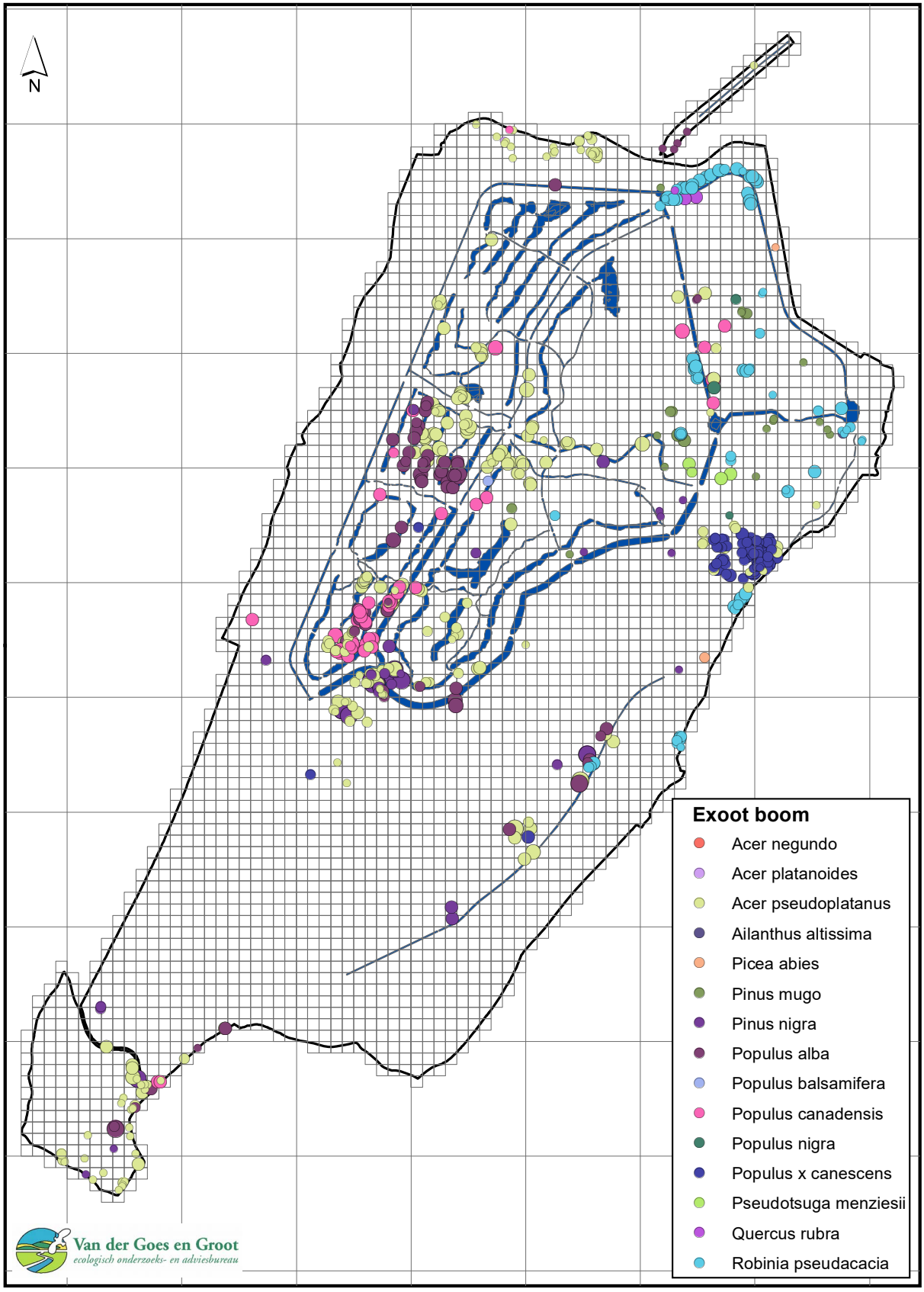

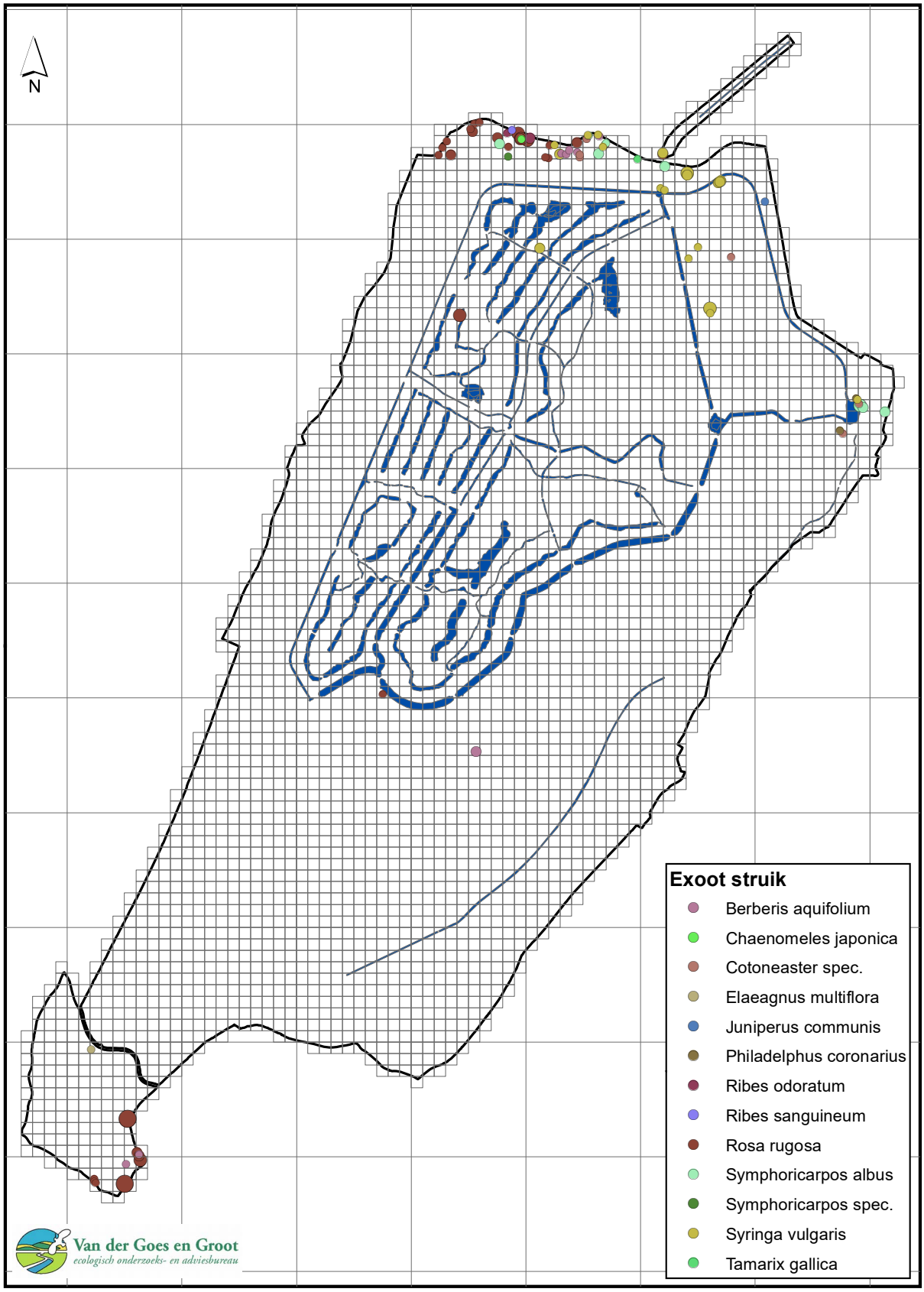
N
Exoot struik
Berberis aquifolium
Chaenomeles japonica
Cotoneaster spec.
Elaeagnus multiflora
Juniperus communis
Philadelphus coronarius
Ribes odoratum
Ribes sanguineum
Rosa rugosa
Symphoricarpos albus
Symphoricarpos spec.
Syringa vulgaris
Tamarix gallica
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

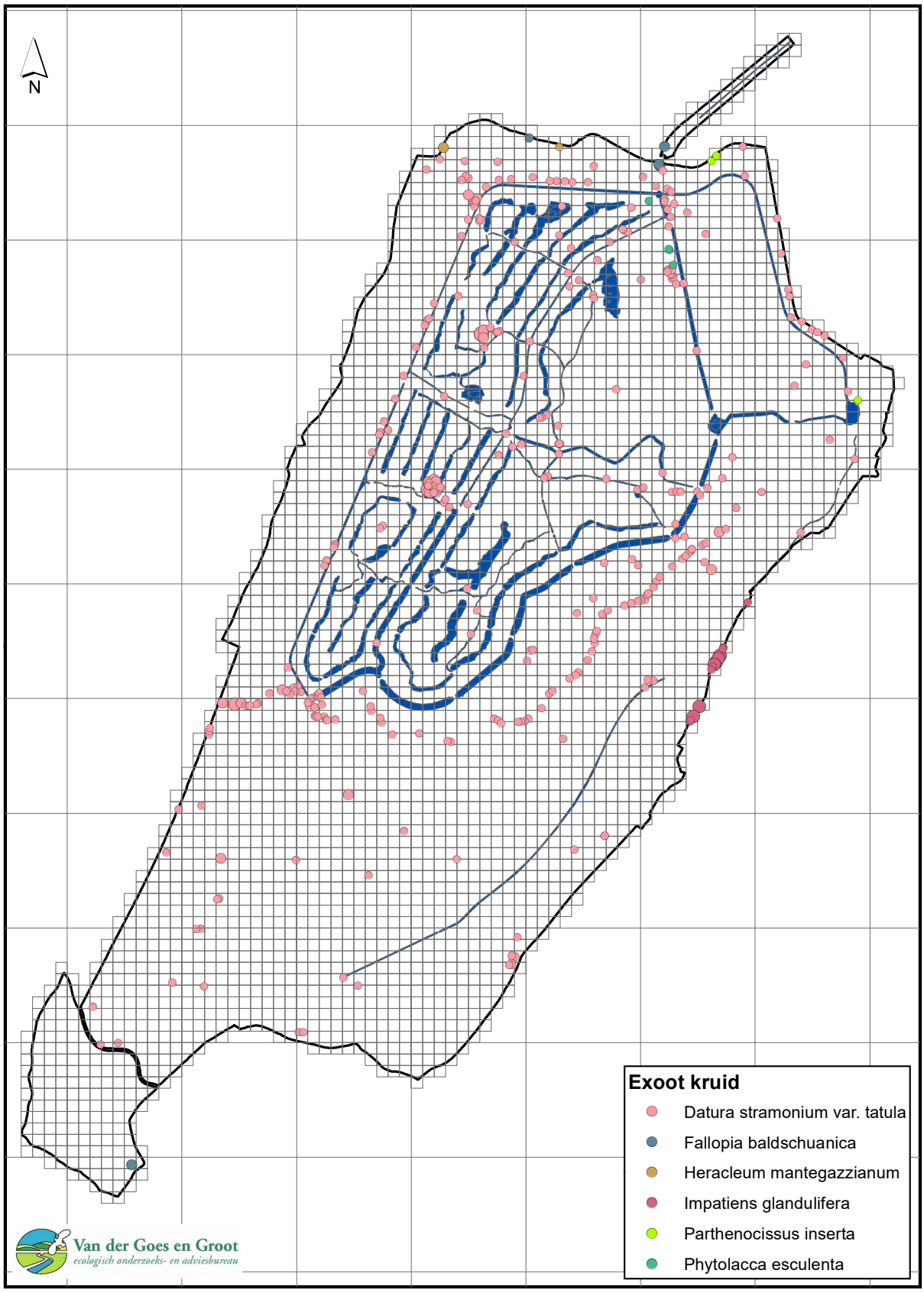
N
Exoot kruid
Datura stramonium var. tatula
Fallopia baldschuanica
Heracleum mantegazzianum
Impatiens glandulifera
Parthenocissus inserta
Phytolacca esculenta
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Hazenkoog 35A
1822 BS Alkmaar

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

www.vandergoesengroot.nl